

spatřiti; od lidí žádá naprostou poslušnost. Proti Bohu není člověk ničím.

Pro nejstarší části kněžského spisu můžeme označiti dobou vzniku dobu mezi r. 573 (Ezechiel) a rokem 444, t. j. uveřejnění zákoníku Ezdrášova Nehemiášem. (Neh. 10, 1.) O poslední velké redakci, spojení to různých vrstev P se staršími knihami vyprávění a zákonů J E D nenalezneme žádného místa, jež by mohlo sloužiti za oporu. Redakce jest provedena v duchu spisu kněžského a vztahuje se na celý Hexateuch (Pentateuch s knihou Jozue).

Nějaký čas mohly obě části: J E D a P kolovati odděleně, avšak na dlouhou dobu to nemohlo být pro jejich různost, která byla jistě pocífována. Tak vznikla asi snaha vypravování předhistorie i dějin izraelských sjednotiti v jednom díle. Kdy se tak stalo, nevíme přesně, asi ke konci pátého století. Během století čtvrtého přijali Samaritáni Pentateuch jako posvátnou knihu. Těžko by tak učinili, kdyby nevěřili, že autorem celého díla jest Mojžíš sám. Musil být tedy Pentateuch v dnešní formě již nějaký čas hotov.

Redaktor dosáhl svého cíle, jak si přál. Starší prameny skoro vůbec neporušil, ty měl připraveny od dřívějších redakcí. Kde byly vyloženy protivy, pomáhal si přemístováním a seskupováním jednotlivých částí dohromady. Tolik pramenů a redaktor poslední dovedl je spojití tak obratně, že od čtvrtého století př. Kr. až do 18. stol. po Kr. zdálo se autorství Mojžíše v Pentateuchu neochvějným. A pro Talmud zůstává Mojžíš autorem Zákona dosud.

Literatura: Kromě literatury uvedené při prvním článku (minulé číslo N. R.) použito knih: Harford John Battersby: Since Wellhausen, London, 1926. — Eucharisterion für H. Gunkel, 1923. (Gustav Hölscher).

Jaroslav Halbhuber:

SMYSLOVÉ A DUCHOVNÍ POJETÍ JSOUČNA.

Ideálem člověka jest osobnost tělesně i duchovně zdravá a zdatná, usilující o pravdu a dokonalost.

Jest však dáno člověku pochopiti plně veškeru skutečnost? Dnešní stav lidské kultury praví, že nikoliv.

Vše, co jest, chápeme, poznáváme pomocí svých smyslů, a tu pak součástí jsoucna se jeví, ukazují se nám jako tvary, barvy, zvuky, vůně, chuti, tlaky, teploty, pohyby a od tohoto všeho odvozené pocity prostoru a času. Co však jest podstata těch zjevů?

Tvary vnímáme zrakem jakožto barvy a hmatem jako tlaky. Co však jsou to barvy a tlaky? O barvách učí fysika, že jsou to vjemy, pocity, vyvolané v našem ústrojí zrakovém různě rych-

lým, od předmětů vycházejícím kmitáním čehosi v prostoru (říká se tomu ether, ale neví se, co by to bylo), čímž vznikají v oku různé pocity barevnosti. Jsou *barvy* jen smyslové *jev*y. Tlaky vnímáme hmatem. Tento není u všech lidí, ba ani na různých místech téhož těla stejný, na hřbetě ruky jest na př. jemnější než na dlani. A tak i *tlaky* jsou jen smyslové *jev*y. Z uvedeného vyplývá, že i *tvary* poznáváme toliko jako zrakové nebo hmatové *jev*y.

O zvucích učí fysikové, že jsou to smyslové dojmy, jež působí rozkmitané předměty, kteréž kmity vzduchem se přenášejí na sluchové ústrojí. Poněvadž však sluchová ústrojí nejsou u všech lidí utvářena naprosto stejně, nejsou ani sluchové pocity působené touž vnější příčinou přesně stejné. Jsou pak i *zvuky* toliko osobním smyslovým *jevem*.

Podobně i *vůně*, vnímané čichovým ústrojím v nose, a *chuti*, pocitované chuťovým ústrojím v dutině ústní, jsou jen smyslovými *dojmy*, jež u různých lidí jsou při téže příčině často velmi různé.

Také *teploty*, velmi nesterpně pocitované citovým ústrojím různých osob, i *pohyby*, jež vnímáme jen jako změny dojmů zrakových nebo tlakových, jeví se nám pak jen jako *jev*y smyslů.

A co jest *čas*? I o něm jest mínění, že jest jen smyslovým *dojmem*. Kdyby prý se vše kolem nás utvářilo tak, jak tomu bylo před 100 lety, byli prý bychom zbaveni dojmů, že uplynulo 100 let. A podobně prý ani *prostor* neeksistuje, nýbrž jest toliko prostorovost, tvárnost hmot, kterouž vnímáme zrakem a hmatem, čímž jest pro nás onen také jen smyslovým *jevem*.

Nepoznáváme tudíž přírčdu, jakou vpravdě jest, nýbrž jen jakou se nám prostřednictvím smyslů jeví.

Zkoumáním jsoucna, skutečnosti, se zabývá *věda*. Co však může věda zkoumati? Jen to, co jest nějak přístupno našim smyslům, ať již přímo nebo prostřednictvím nějakých pomůcek, přístrojů. Poněvadž však smysly ukazují nám věci ne jaké vpravdě jsou, nýbrž jaké se nám jeví, zkoumá konec konců věda svět ne jaký jest, nýbrž jak se nám jeví. *Věda tedy zkoumá lidské jevy světa*. K pravé, absolutní podstatě jsoucna nemůže proniknouti a vážně o to také neusiluje, tvrdíc, že je to nemožné. Co na př. ví věda o elektríně? Ví velmi dokonale, jak se nám přímo a zejména prostřednictvím různých přístrojů a strojů jeví, ale naprosto ničeho neví o tom, co elektrína jest.

V povaze lidského ducha jest však proniknouti až k podstatě všeho jsoucna a pochopiti, co toto vpravdě jest, a ne toliko, jak se naši smyslové soustavě jeví. To však nelze, neboť nemůžeme opustiti smyslovou tělesnou schránku, jaksi vyléztí ze své kůže a podívatí se na svět přímo a ne skrze smysly.

Tedy ani smyslové vnímání světa, ani tak zvané vědecké zkoumání, které není ničím jiným než zlepšeným, zdokonaleným

smyslovým poznáváním, nepoví nám nic o podstatě toho, co jest a čím žijeme.

Jest však možno ještě nějak jinak proniknouti jsoucno než jen prostřednictvím smyslů, které nám předvádějí jen jevy světa? Odvěká zkušenost nám tvrdí, že ano.

V lidstvu se vyskytovaly a stále vyskytují osobnosti, mající podivuhodnou schopnost vnímati jsoucno zvláštním duchovním uschopněním, t. zv. *vnitřním viděním*“ či *intuicí*“). A tyto osobnosti objevují svět ještě jiný než *smyslový*, kterýž si věda rozložila na hmoty a síly, objevují svět zcela jiných kvalit — *svět duchovní*, svět pravdy, dobra, krásy a mravnosti, duchovního zdokonalování, v němž místo pozemského větru vane dech boží.

Byli a jsou *lidé duchovní*, zejména umělci všeho druhu a náboženští proroci, kteří svým duchovním zrakem, intuicí, více méně určitěji nahlédali a nahlédají do obzorů světa duchovního a o nich prostřednictvím štětce, dláta, gesta, hudebních tónů, pera i živého slova promlouvali a stále promlouvají k zástupům toliko smyslově vidoucím.

Avšak tento lid smyslný většinou nerozuměl oněm jinak vidoucím, nechápal jejich vidění, více, ať již umělecké nebo náboženské a pak často je i pronásledoval a hubil — byli z jiného světa. A tak jest tomu dodnes.

A přece tyto osobnosti jsou Kolumby-objevovateli jiného světa, který tu jest, a který jest jim neméně skutečným než ten, jenž se nám jeví toliko jako dojem našich smyslů.

A těmto duchovním osobnostem a jejich duchovnímu poznání měli bychom věnovati aspoň tolik pozornosti, jak věnujeme vědcům, pronikatelům do oblastí světa, vnímaného smysly, světa smyslového. Tedy ne toliko Koperník, Galilei, Newton, Lavoisier, Linné, Volta, Watt, Edison, ale i Budha, Zarathustra, Konfuce, Laotsi, Mojžíš a Kristus, Michelangelo, Rubens, Rodin a z našich Smetana, Březina, Bilek — měli by býti učiteli lidu.

Nejvyšší hodnotou toho jiného světa je Bůh, původce a obsah a duch vši pravdy a dokonalosti. Náš osobní styk s Bohem jest náboženství.

Avšak které náboženství? Zrovna tak se můžeme ptáti: která věda či umění? Neboť výsledky vědy nejsou zcela jednotny, obsahující mnohá mínění, která čas od času se mění, ba i omyly (na př. o době husitské má historik Pekař zcela jiný názor než historik Palacký), a podobně jest tomu ve všech oborech umění, v nichž někdy na čas pode jménem umění ovládne právě ne-umění. Člověk nedovede vždy všeobecně jistě rozhodnouti, co jest pravda. A tak i u náboženských proroků vedle vysoce hodnotných intuitivních poznatků, shledáváme se i s poznáním více méně nedokonalým, jehož nelze dobře uznaní.

*) Zde tlumočí autor svůj individuální názor noetický, s nímž se redakce plně neztotožňuje.

A nemůže být jinak ani ve vědě, ani v umění a náboženství, neboť tak jako vše ve vesmíru i poznávání smyslové i intuitivní musí se ubírat cestou povolného vývoje.

Intuitivními schopnostmi obdařeni jsou jen vzácní jedinci lidstva, přesto však každý člověk má aspoň zárodky schopností intuitivních a dovede pak, když ne „vidět“, tedy aspoň tušit existenci světa duchovního a jeho hodnot a jí aspoň přibližně poznávat.

A tak člověk, který chce pokud možno nejsprávněji pochopit skutečnost a na základě tohoto pochopení i nejsprávněji prožít život, musí vedle výtěžků vědeckého poznávání a výplodů umění dbát i duchovních poznatků, zážitků náboženských vidců, proroků lidstva, dbát též jejich *náboženských zkušeností*.

Náboženští proroci vyšli z různých ras lidstva, a proto jejich náboženské zkušenosti a jejich slovní formulace jsou jejich vlastním rasám bližší než jiným. Nám jsou nejbližší a tudíž i nejsrozumitelnější *náboženské zkušenosti Ježíšovy*, jež, žel, ne zcela plně a přesně dochovány jsou v evangeliích, zejména Markově, Matoušově a Lukášově. A tak se stala evangelia základem mravnosti především bílé rasy. *I nemůže proto kulturní evropský člověk Ježíše a jeho intuitivních poznatků duchovních nezbát.*

Jak si však Ježíše vyloží, pochopí a prožije, záleží na něm. Stačí-li na to sám, stane se náboženským (křesťanským) individualistou a formálně bude snad i bez vyznání; nebo se přikloní k pochopení Ježíše ve smyslu některé z křesťanských církví, a pak jistě do ní vstoupí, ale nikdy, myslím, nemůže být zcela bez náboženství, neboť každý duševně zdravý člověk má aspoň poněkud probuzené schopnosti intuitivní, jež pak nutně vedou k duchovnímu, náboženskému pojetí světa. V každém případě bude však snášlivý ke všem jiným náboženským *presvědčením*.

J. Plešinger:

ZÁPAS CÍRKVE A STÁTU ZA KRÁLE PŘEMYSLA I. A BISKUPA ONDŘEJE II.

(Část další.)

Hněv biskupa Ondřeje obrátil se zvláště také proti opatu strahovskému Adamovi, jako vůbec pronásledoval svým nepřátelstvím všechny, kdo se těšili přízni Přemyslově.¹⁸³⁾ Proto Pře-

¹⁸³⁾ *Novotný*, České dějiny, I, 3, str. 484. Poznámka 1: Vladislav Jindřich psal o něm přímo, že opat Adam a domino Pragensi episcopo gravibus ideo iniuriis lacessitum, quod apud illustrem O. regem Bohemiae . . . cuius fideles idem episcopus gravat ubique propterea, prout potest, gratiam creditur invenisse.